

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 263/2021-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Jany Baricovej v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] v čase podania sťažnosti Ústav na výkon väzby a Ústav na výkon trestu odňatia slobody Banská Bystrica, zastúpeného spoločnosťou ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA JUDr. Kuric, s. r. o., Dolný Val 11, Žilina, IČO 36 841 200, v mene ktorej koná advokát a konateľ spoločnosti JUDr. Pavol Kuric, proti postupu spočívajúcim v prípise Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VII/1Gv 173/16/1000-294 z 3. apríla 2018, prípise Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VII/1Gv 173/16/1000-373 zo 6. júna 2018, postupu Okresného riaditeľstva Policajného zboru Slovenskej republiky v Pezinku, odboru kriminálnej polície, v konaní vedenom pod sp. zn. ORP-261/1-VYS-PK-2018 a jeho uznesení z 11. októbra 2018 a postupu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. XV Gn 226/18/1000-10 a jej uznesení z 21. novembra 2018 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. januára 2019 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prezumpciu neviny podľa čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na inú ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) tým, že prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „špeciálna prokuratúra“) v návrhu na predĺženie väzby uviedol: „*Nepochybne najzávažnejším dôvodom na kolúznú väzbu je*

zavraždenie [REDAKOVANÉ], vlastného člena skupiny (skutok č. 8), a to práve z dôvodu, že začal spolupracovať s políciou a vypovedal o ich trestnej činnosti.“

2. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti tvrdí, že uvedené vyhlásenia špeciálnej prokuratúry v súvislosti s väzbou sťažovateľa v návrhu prokurátora na predĺženie väzby a v stanovisku prokurátora k sťažovateľovej žiadosti o prepustenie z väzby boli nepravdivé, zavádzajúce a prejedikované.

3. Podľa sťažovateľa sa uvedený prejedikovaný argument špeciálnej prokuratúry neobmedzuje iba na popis hodnotenia dôkazov, ale obsahuje posúdenie situácie tak, ako by išlo o preukázané skutočnosti zákonným spôsobom, čím špeciálna prokuratúra dokazuje, že už pred zákonným spôsobom dokázania viny považuje sťažovateľa za vinného.

4. Argument špeciálnej prokuratúry má naznačovať, že sťažovateľ sa dopustil úkladnej vraždy, čo je trestný čin podľa § 144 Trestného zákona, z ktorého bol v danom čase obvinený. Uvedený sporný argument bol vyhlásený v súvislosti so sťažovateľovou väzbou a tieto závery boli vyslovené pred tým, ako bola vina sťažovateľa preukázaná zákonným spôsobom.

5. V dôsledku týchto skutočností sťažovateľ podal trestné oznámenie proti prokurátorovi špeciálnej prokuratúry z podozrenia spáchania trestného činu ohovárania podľa § 373 Trestného zákona, ktoré bolo Okresným riaditeľstvom Policajného zboru Pezinok ČVS: ORP-261/1-VYS-PK-2018 uznesením z 11. októbra 2018 odmietnuté. Rovnako sťažnosť sťažovateľa proti tomuto rozhodnutiu bola následne uznesením Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. XV Gn 226/18/1000-10 z 21. novembra 2018 zamietnutá, čím sa sťažovateľ podľa jeho slov nedomohol spravodlivosti a svojich základných práv.

6. Na základe uvedených argumentov sťažovateľ namieta, že bolo porušené jeho právo na prezumpciu nevinoty podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru a základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

7. Vec sťažovateľa bola pôvodne pridelená sudcovi spravodajcovi Petrovi Brňákovi, ktorému 16. februára 2019 uplynulo funkčné obdobie sudcu ústavného súdu. V súlade s čl. X bodom 5 písm. b) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 bola táto vec prerozdelená náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov a 17. októbra 2019 pridelená sudcovi spravodajcovi Milošovi Maďarovi. Sudca Miloš Maďar bol uznesením č. k. II. ÚS 333/2019-6 zo 7. novembra 2019 vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie vo veci sťažovateľa. V súlade s čl. III bodom 1 písm. a) označeného rozvrhu práce bola vec pridelená sudcovi spravodajcovi Ivanovi Fiačanovi. V súlade s čl. XI bodom 1 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2021 do 31. decembra 2021 bola táto vec prerokovaná v zložení senátu uvedenom v záhlaví tohto uznesenia.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd okrem iného rozhoduje o sťažnostiach právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú slovenská republika ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom. Každú takúto sťažnosť ústavný súd predbežne

prerokuje podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť návrh podľa § 42 ods. 2 písm. f), g), q), r), t) alebo písm. v), ktorý je zjavne neopodstatnený. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť podľa čl. 127 ústavy možno podľa ustálenej judikatúry považovať takú ústavnú sťažnosť, pri ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 391/2019, I. ÚS 403/2019, I. ÚS 418/2019 s početnými odkazmi na predchádzajúcu judikatúru).

9. Podstatou sťažnosti je tvrdenie obvineného sťažovateľa, že v návrhu na predĺženie väzby prokurátor použil takú formuláciu, z ktorej má vyplývať, že prokurátor je už presvedčený o vine sťažovateľa, a preto malo dôjsť k porušeniu jeho práva na prezumpciu neviny podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru a jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

10. Ústavný súd ešte pred samotnou meritórnou argumentáciou upozorňuje, že vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľ sa s vecou nevysporiadal v rámci pôvodného trestného konania, ale v procese novom, začatom na základe jeho trestného oznámenia proti prokurátorovi z pôvodného trestného procesu (bod 5 uznesenia), je tak z hľadiska subsidiarity oslabený vzťah k pôvodnému konaniu. Inými slovami, trestné oznámenie a následné konanie nie je obvyklým prostriedkom nápravy. Ústavný súd sa však napriek tomu vecou ďalej zaoberal v záujme ochrany základných práv sťažovateľa.

11. Prezumpcia neviny je dôležitým ústavnoprávnym princípom (porov. Spolkový ústavný súd 2 BvR 2628/10, 2 BvR 2155/11, 2 BvR 2883/10), ktorý vládne trestnému konaniu a ktorý z ústavnoprávneho hľadiska tiež znamená, že s obvineným sa jedná ako so subjektom, a nie ako s objektom. Mocenské authority nemajú sugerovať myšlienku, že obvinená osoba je vinná, bez toho, aby predchádzalo zákonné zistenie jej zavinenia (Sudre, F. Mezinárodné a evropské právo ľudských práv, Brno. 1997, s. 180). Zmyslom prezumpcie neviny je vytvárať konštruktívny tlak na authority trestného procesu k riadnemu a objektívnemu výkonu trestnej spravodlivosti a v podstate vyhnutiu sa justičným omylom.

12. Prezumpcia neviny, tak ako sa vyvinula v judikatúre, má širší a užší význam. Užší význam sa viaže na vnútorný priebeh trestného konania, osobitne na dokazovanie viny obvineného. Širší význam sa týka najmä externého pôsobenia autorít trestného procesu, zvlášť pri informovaní verejnosti o stave trestného konania (porov. § 6 ods. 2 Trestného poriadku: *Pri poskytovaní informácií sú orgány činné v trestnom konaní a súd oprávnení utajiť tie skutočnosti, ktoré by mohli zmať alebo sťažiť objasnenie a vyšetrovanie vecí. Pritom sú povinní dbať na zásadu prezumpcie neviny*).

13. Ústavný súd v náleze sp. zn. III. ÚS 83/01 rozhodoval o podnete obvineného exekútora, ktorý sa sťažoval na skutočnosť, že boli zverejnené podrobné informácie o jeho trestnej veci, a to spôsobom, z ktorého vyplývalo konštatovanie viny sťažovateľa (vo vzťahu k jednej časti nálezu však porov. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) Borovský v. Slovenská republika z 2. 6. 2009, sťažnosť č. 24528/02, pozn.). Ústavný súd v náleze, v ktorom podnetu nevyhovel, dôkladne vysvetlil základné štandardy prezumpcie neviny, resp. externého pôsobenia autorít trestného procesu. Ústavný súd stanovil, že prezumpcia neviny sa neobmedzuje len na trestné

konanie, v ktorom sa má rozhodnúť o vine toho, proti komu sa konanie vedie, ale má aj širší dosah (PL. ÚS 12/98). Rešpektovanie tohto princípu má zabezpečiť nielen súd v súdnom konaní, kde sa rozhoduje o vine, ale aj iné orgány činné v trestnom konaní, ktoré pôsobia v predsúdnom štádiu, tzv. prípravnom konaní, teda prokurátor, vyšetrovateľ a policajný orgán. Ústavný súd taktiež stanovil, že skutočnosť, či namietané výroky úradnej osoby porušujú prezumpciu neviny, má byť posudzovaná v kontexte osobitných okolností, za akých boli tieto výroky urobené (Daktaras v. Litva, § 43; Adolf v. Rakúsko, rozsudok ESĽP z 26. 3. 1982, séria A, č. 49, § 36 – § 41).

14. V právnych vetách nálezu III. ÚS 83/01 ústavný súd uviedol: (a) Samotné tvrdenia orgánov činných v trestnom konaní o spáchaní trestného činu obvineným nie sú zásahom do prezumpcie neviny, pokiaľ sú vyslovené s výhradami, ktoré odôvodňujú postavenie jednotlivých orgánov činných v trestnom konaní a tiež štádiom trestného konania. (b) Prezumpciu neviny porušujú výroky orgánov činných v trestnom konaní o obvinenom zverejnené v masmédiách, ktoré vyjadrujú názor, že tento je vinný, pričom jeho vinu ešte nevyslovil právoplatným odsudzujúcim rozsudkom súd. Prezumpciu neviny neporušujú také výroky, ktoré len vyjadrujú stav podozrenia zo spáchania trestného činu. Nález sp. zn. III. ÚS 83/01 sa týkal širšieho poňatia prezumpcie neviny.

15. Slovenská republika bola pred ESĽP meritórne konfrontovaná s otázkou ústavnosti zásahu do prezumpcie neviny vo veci Nešťák v. Slovenská republika (sťažnosť č. 65559/01, rozsudok z 27. 2. 2007). Vo svojom uznesení z 11. októbra 2000 krajský súd ako väzobný súd uviedol, že bolo preukázané, že sťažovateľ sa dopustil trestného činu, z ktorého bol obvinený, že jeho motívom bola snaha získať peniaze na úhradu svojich dlhov a že spôsob, ktorým bol trestný čin spáchaný, svedčí o stupni narušenia sťažovateľa (bod 89 rozsudku ESĽP.) ESĽP konštatoval, že bol porušený čl. 6 ods. 2 dohovoru, chrániaci prezumpciu neviny jednotlivcov. ESĽP uviedol, že je potrebné vnímať, či ide o jasné deklarovanie viny súdom pred jej zákonným preukázaním.

16. Sťažovateľ sa výslovne odvoláva na rozhodnutia ESĽP *Allenet de Ribemont v. Francúzsko* (rozsudok z 10. 2. 1995, séria A, č. 308) a *Daktaras v. Litva* (rozsudok z 10. 10. 2000, č. 42095/98), a zdôrazňuje, že podľa nich je aj prokuratúra povinná dodržiavať prezumpciu neviny. K tomu možno dodať, že v prípade *Allenet de Ribemont v. Francúzsko* išlo síce o policajné orgány a ministerstvo vnútra, ale ESĽP uviedol (bod 36 rozsudku), že prezumpcia neviny neviaže len súdy, ale aj iné orgány verejnej moci. Vo veci *Daktaras v. Litva* išlo priamo o orgány prokuratúry. Prokurátor sa vyslovil spôsobom, že vina bola dokázaná, ale pretože išlo o reakciu na podania, kde obvinený argumentoval, že vina dokázaná nebola, ESĽP výrok prokurátora zhodnotil kontextovo ako vzájomnú argumentačnú výmenu a porušenie práva na prezumpciu neviny nekonštatoval.

17. Z vývoja judikatúry možno odvodiť, že prezumpcia neviny viaže aj prokuratúru. Ďalej je veľmi dôležité, aký je celkový kontext výrokov a aká je ich štruktúra a razancia.

18. Predmetná vec sa dotýka viac užšieho poňatia prezumpcie neviny, teda samotného vnútorného priebehu trestného procesu.

19. Ústavný súd porozumel, ako vec uchopil sťažovateľ, a vníma citlivosť prezumpcie neviny, ale na základe aplikácie uvedených východiskových princíпов na predmetnú skutkovú situáciu konštatuje, že (i) jedna izolovaná veta, a to (ii) z návrhu na predĺženie väzby, ktorá by nanajvýš nepriamo (gramatickým tvarom) mohla naznačovať vinu sťažovateľa s tým, že zároveň ide o vetu vyslovenú (iii) prokurátorom, a nie súdom, nie je zásahom do základného práva na prezumpciu

neviny. K nutnosti posudzovať zásah do prezumpcie neviny v kontexte možno poukázať aj na nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 519/2020 (bod 92 – *V prvom rade ústavný súd považuje za dôležité poukázať aj na iné ako na sťažovateľkou prezentované formulácie uvedené v rozhodnutiach orgánov činných v trestnom konaní, ktoré takisto dotvárajú určitý pohľad na ich vnímanie viny sťažovateľky.*).

20. Prokurátor v návrhu na predĺženie vyjadril, že navrhuje predĺžiť väzbu v súvislosti s vraždou. Prokurátor nepoužil tak silnú formuláciu alebo nevyjadril viaceré formulácie, ktoré by vytvárali silný kontext, že by bolo možné obhájiťne uvažovať o porušení práva na prezumpciu neviny.

21. Z hľadiska subsidiarity možno pripomenúť, že sťažovateľ v predmetnej veci brojí proti výsledku trestného konania, ktoré bolo začaté na základe jeho trestného oznámenia, že prokurátor spáchal trestný čin ohovárania v „pôvodnom“ trestnom konaní proti sťažovateľovi (body 5 a 10 uznesenia). Námietku porušenia prezumpcie neviny tak bolo možné uplatňovať tiež v rámci tohto „pôvodného“ konania.

22. Z uvedených dôvodov je zrejmé, že namietaným postupom súdov nemohlo dôjsť k porušeniu práva na inú právnu ochranu, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. júla 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu